

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hova
lap szilárd részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hova
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatképesek.

KÖZÉRDÉK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt.
félévre 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorfőt, vagy
enkeik helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyitár sora 15 kr.

A női kézimunka kiállítása.

Alig két nap alatt, mintegy varázsütésre, a város ház gyűléstermének s egyik szobájának csupasz falai a női elme s e női kéz rendkívül változatos, izlésben kiváló, számos remek kivitelű, szebbnél-szebb termékével lettek dusan borítva. A szép eszme, mely életképessé kívánta tenni a női ipariskolát megfelelő munka-anyag beszerzési alap teremtése által, ténynyé vált, mert Enyed város hölgyei s összekötöttük révén az eszme nek a tétőlől is megnyert számos jóléti nő messze kiterjedő köre munkát és fáradságot nem ismerő áldozatkészéggel megmutatta, hogy nemesen érző szívük élénken foglalkozott szegénysorsu leányaink jövőjével, melyet a finomult izléssel párosult kézimunka tanítása által is biztosítani véltek.

Az eredményt fényesnek kell mondanunk minden tekintetben, akár magát a kiállítást, akár a látogatottságot tekintjük. Aránylag bizony kis város ez a mi Enyedünk. Sem intelligenciája, sem polgársága nem tartozik a vagyonosok közé. És ez a kis kör, néhány kiválóan lelkes hölgy kezére összejött, heteken keresztül dolgozik a kiállításra szebbnél-szebb tárgyat, a buffet részére adakozik tömördek jobbnál-jobb ételt és italt; ugyanez a közönség fizet belépti díjat, veszen sorsjegyet, adakozik, fizet a buffet-ban, s a végén alig pár nap alatt megteremt egy alapot, mely évekre biztosítja a szegény ember gyermekét, hogy vagyontalan létére is szükség szerint a leg-szebb s legdrágább munkaanyagok állván rendelkezésére, nem kénytelen ezek hiányában oly gy-

korlati képzettség nélkül maradni, mely sokszor kényeret adhat kezébe élete pályáján.

E nemes szívű hölgyeknek, kiknek élén a minden szép és jó iránt annyi érdeklődéssel bíró báró Kemény Kálmáné ő méltósága áll, — háládatos szívvel mondunk köszönetet, s őszinte örömmel tolmácsoljuk a közönség osztatlan megelégedését. A legszebb jutalom azonban bizonyára az a siker leendő, melyet — bár több idő múlva — a női ipariskola felsegített növendékei munkásságuk által éltük folyamán, éppen ezen segélyezés folytán fel fognak mutathatni.

A női kézimunka kiállítása.

Berendezés.

Az új város ház gyűléstermét s a főjegyzői szobát foglalta el a kiállítás. Több hely nem jutott s így kissé zsúfolni kellett a tárgyakat. A falak mellett lecrámák és asztalok állottak, a terem közepét szintén asztalok foglalták el dusan és izlésesen csoportosított tárgyakkal. A kis szoba legértékesebb és érdekesebb részét az ev. ref. egyház urasztalának aranyai és selyemmel hímzett különböző terítői képezték, köztük egy aranyal hímzett 1681-ből, egy arannyal és selyemmel hímzett 1726-ból. Azután Gyarmathy Zsigánéknak, a kalotaszegi házi ipar lelkes terjesztőjének gazdag küldeménye következett, melynek tárgyaiból egy sárga selyemmel díszített, remek varrottast — közadakozás útján — az ev. ref. egyház asztalára vásároltak meg. Ugyanitt volt a válogatott torockói varrottast gyűjtemény is, két csinosan felöltötött torockói és kalotaszegi alakkal. Szép gyűjteményt állított ki régi magyar minták szerint arany hímzésekkel Dekáni Ernőné.

A többi tárgyak közül egy mintákban és színekben változatos hímzés és csipke minta gyűjtemény 1600-ból La Borda Kálmánétól, Végh Bertalané, Brenesán Marie, Miksa Ilka és dr. Jenői Elekné igen szép régi hímzett

tárgyai, továbbá báró Bánffy Kázmérné régi ágynemű hímzései érdemelnek kiválóbb említést.

A nagy terem jobb oldalán levő asztalra szép dombormetszésű börtárcák, albumok, a női ipariskola tanulói szorgalmát dicsérték, melyekből több darabot vásároltak és a látlatot meglátogató Ráth Károly budapesti iparkamarai elnök elismeréssel emelt ki. Ugyanitt egy aranyonálból művészileg készített legyező Cirner Laura türelmes munkáját jelezte. A falak mellett pompás kivitelű diván-párnák, gyönyörű fehér és színes hímzések sokasága gazdag változatossággal bilincselte le a nézőt s növelte az elismerést Füzy Katinka k. a. a női ipar tanfolyam közbeesülésben és szeretetben álló vezetője iránt. ki türelmével és kiváló képességeivel valóban bámulatos sikereket mutathat fel tanítványainál. — A főbejáratnál jobbra Wokál Jánosné állított ki gyönyörű kanapé párna hímzéseket és terítőket. Ugyanott Palfy Jozsefnének egy szalmaszín moir-selyem alapon készített hímzése, továbbá smyrna utánzatu szőnyegei keltek figyelmet. Az ajtó-tól balra különböző szép asztalfutók, tovább Horváthy Otília (Gy. Fvár) irómappája (fekete bársonyon arany és selyem hímzéssel) és több szép hímzése tűntek fel.

Egy munkában tölt szép élet emlékei merültek fel özv. báró Kemény Dénesnének, a nagynövű szónok özvegyének, néhai Kemény Gábor miniszter édes anyjának munkái szemléletére. A 86 éves agg nő még most is kézi munkában találja gyönyörűségét s hogy mily gond- dal dolgozik, mutatja smyrna szőnyegé és ugyanilyen kanapó párnája.

A terem közepén levő asztalokon igen szép hímzések és csipkék voltak elhelyezve, kiváló volt ezek közt Knobel Mariska (Esztergom) 3 igen szép horgolt és kötött mintaszalagja. — A marosújvári hölgyek igen szép és érdekes darabokat állítottak ki. Különös elismeréssel kell azért Blaska Ubáldné, La Borda Kálmáné és Römer Józsefné neveit feljegyeznünk. Balászfalváról Schuller Anna állított ki egy csinos párnát.

A tárgyak legnagyobb részét természetesen a női ipariskola állította ki. Mindnyájukon látszik tanítónőjük kitűnő vezető keze. S ha közülük Kulcsár Róza, Horváth

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

Szilágyi Farkastól.
(Folytatás.)

Tény, hogy Enyed, Akszentyének eme nyilatkozata után, alig pár nap múlva elpusztult, vagy az ő saját szavaival élve: hamuvá lett.

Tény, hogy Enyed csak azután pusztult el, hogy ő seregével Balászfalváról eme város közvetlen-közébe Csombordra megérkezett. Ennek megtörténte után kezdett vette a pusztulás nyomban.

Tény, hogy Akszentyétől, a vezetése alatt álló oláh tábor annyira függött, hogy ha Enyed elpusztítását ő nem akarja vala, ez a tábor Enyed ellen bizonyára nem indult volna meg.

Tény, hogy Akszentye jan. 8-án késő este táborával a Maros jegén esküt mondott, hogy az Enyedre befog jönni minden áron.

Tény, hogy enyedi még ma is életben levő oláh emberek, tehát az Akszentye nemzetéhez tartozók, mint szemtanuk erősítik, hogy a város megrohanása Csombord felől történt, tehát onnan, hol az ő főhadiszállása volt.

Tény, hogy Papp Antal felgyógyi görög nem egyesült lelkes, tekintélyes oláh ember, ki akkor mint fiatal tribun szintén Enyeden volt, határozottan állítja, hogy „a várost az Akszentye tábora gyújtotta fel“

Tény, hogy Akszentyének azon felhozott okai közül, melyek által magát ezen szerencsétlen ügyben tisztára akarja mosni, a dolog állásával nem egyezik meg egyet-

len-egy sem. Azt állítja például, hogy ő a város kigyulása után azonnal irt Lozenau es. kir. lovassági őrnagynak B.-Boesárdra „Kérve, katonáival a tűz eloltására kelni szíveskedjék.“*) holott akkor Lozenau nem volt Buzás-Boesárdon, hanem Obrásán s csak az Enyed ellen megtörtént támadás után jan. 10. húzódott onnan át B.-Boesárdra. Azt állítja, hogy ő a katasztrófa ideje alatt nem járt Enyeden, holott bizonyos, hogy jan. 9-én d. e. Enyeden volt s itt maradt az nap este feléig.

Ezek bizonyított tények. Ezek ellenében Akszentye hiában védekezik.

Sőt a körülmények a mellett szólnak, hogy jul. 26-án is az Akszentye vezetése alatt állott tábor egyik része rabolt és gyilkolt Enyeden.

Közvélemény szerint ugyanis 1849. tavaszán és nyarán Enyed közelében csak egy oláh tábor lappangott, ennek pedig a vezére Akszentye volt.

Rajta, illetőleg a vezetése alatt álló oláh táboron kívül más nem is tudhatta meg rögtön, hogy Stájn 25-én éjjel seregével Gyulafehérvár alól elvonult s ez okon Enyedet bátran meg lehet támadni s ott rabolni és gyilkolni, mi már 26-án meg is történt.

Viselje el tehát Akszentye Szever azon bűn terhét, hogy vezéri adott szava ellenére, a vezetése alatt állott sereg, éjnek idején, 30 fokos hidegben**) egy ép általa

*) Akszentye saját szavai. Lásd „Válasz gr. Teleki Sándor ezredes urnak.“ 8. lap.

**) Sándor József miriszló ref. pap és egyházmegyei főjegyző határozottan állítja, hogy az 1849. évi jan. 9-re viradó éjjelen, Enyed vidékén a hőmérő nem 22, nem is 24 fok, hanem 30 fok hideget mutatott, Celsius szerint.

Oly annyira hideg volt jan. 9. reggelén, hogy a forró-víz csöppei, míg az edény szájáról a földre értek, jéggyöngyökké fagytak.

elámitott, egy védtelen, egy békés városra rojtott, azt kirabolta, feldúlta, leégette s ártatlan lakossága egy részét kannibáli vérengzéssel legyilkolta.

Kötelessége neki ezen bűn terhét elviselnie egyebektől eltekintve már csak azért is, mert a hadvezér, a vezetése alatt álló sereg viselt dolgaiért mindig felelős.

Viskoczi Henrich.

Viskoczy Henrichnek, a minorita-rend enyedi háza ekkori főnökének neve, N.-Enyednek 1849. évben történt pusztulása történetével annyira Gábor szeforrott, hogy nézetem szerint hibás mulasztást követnek el, ha ezen derék papot olvasóimmal meg nem ismertetném.

Viskoczi Henrich Ádám született Trencsén vármegyében Kisuteza Ujhely nevű városában 1800-ban decz. 30-án. Középiskoláit végzvére, 1821. okt. 25-én a Minorita rend kötelékébe lépett s a próba évet a szepes csütörtök-helyi kolostorban töltötte. A theol. tudományokat négy év folytán részint Egerben, részint Szegeden hallgatta nagy szorgalommal és kitűnő eredményekkel.

A szerzetesi szent fogadalmakat 1824. okt. 8-án tette le Szegeden. Két év múlva 1826. szept. 23-án pappá szenteltetett Makón. ezután a miskolci gimnáziumhoz küldetett ki tanári minőségben, hol hét évet töltött. Innen 1833-ban a budapesti egyetemre ment fel s ott a bölcsészeti tudományokból vizsgázott. Ezen sikerült szigorlata után a Rend, a nyirbátori kolostorhoz rendelte s az ottani növendékeknek a bölcsészeti tudományokat adta elő. Nyirbátorról Szegedre helyeztetett át, hol a pap növendékeket a theol. tudományokban oktatta négy évig. Szegedről Aradra ment, hol az ottani ház alelnöki tisztével ruházott fel és gazdasági ügyei vezetésével bízott meg. Ez alkalommal Aradon négy évet töltött. Innen Maros-

Ki szereti az életét, igyék HUNGARIA-kávé!

ATH MIKLÓS

festék és szövés-
táru üzletében

ENYEDEN

házból való ifju

ORNOKNAK

al felvételit.

si hirdetmény.

gyedi kir. járásbíró, s
nyvi hatóság által a m.
Jojka Iszspász elleni
ügyében, végrehajtható
végrehajtási árverés 32
éke követelés és ennek
4 frt 60 kr és 1 frt
ajutási már megállapí-
ni jelenlegi 4 frt 50 kr
merülő költségeknél
vevett ügyvéd Benkő
ednek által képviselt
znak a buzás-boesárdi
en A X 1 és 2 szám
maira 794 frt megál-
ltási árban elrendel-

és 1891. évi június
b delelött 9 órákor Bu-
közsege háznál fog

szándékok tartoznak
esésárának 10% át kész-
y óvadékképes érték-
enni.

es a vételár az árve-
váltá után két egyenlő
és 60 nap alatt min-
telési részlet után az
ától számítandó 6%
együtt a nagyenyedi
lnál mint bírói letéti
izetni.

z az utolsó részletbe
atni.

feltételek a hivatalos
en kir bíróság, mint
atóságánál és Buzás-
előjárásánál te-
g.

bíróság, mint telek-
gtól.
n, 1891. márc. 4.

mezenti, kir aljbíró.

LEGELŐNYÖSEBB FELTÉTELEK
mellett mindenhol felvételnek.
Fővárosi váltóüzlet társaság
ADLER és TSA BUDAPEST, fűrdő és Dorotya utca sarkán.

ny.

lekkönyvi hatóság
Juno elleni végre-
hajtási árverés 59 frt
17-ik napjától járó
végrehajtási már meg-
még felmerülő
Jojka Vaszilienek
9 rendszám alatti
elrendelte.

napján d. e. 10
tartatni.

vel tartoznak az
gy óvadék képes

gerőre váltá után
en egyes vételár
6%-os kamatokkal
bi letéti pénztárnál

ittatni.

ezen kir. bíróság
ség előjárásánál

zóság
zentni, kir. aljbíró.

Margit, Makkai Nelli, Luka Róza, Sándor Lujza, Veres Zsuzsa, Radivó Emma és Hammerman Róza neveit, mint az elsők elsőt emeljük ki, ezt különösen azért tesszük, mert munkáik számát és kivétel tekintve a közönség általános elismerésben részesíté, mint a jeles iskola kiváló képviselőit.

A közönség körében ott láttuk báró Kemény Kálmáné védnököt és báró Kemény Kálmán főispán ő méltóságán kívül városunk lakosságának minden kiválóbb képviselőjét, kiknek dr. Boz József, b. Bánffy Kázmérné, dr. Magyar Károlyné, Kovács Gyuláné, Nádory Vilmosné, Török Bertalan és Willné szolgáltak felvilágosítással s adták el a vásárolható tárgyakat is.

A megnyitó ünnepély.

„Pont 11 órakor megfogok jelenni, egyeztessük óráinkat“ mondá a megnyitás előtti napon védnökünk ő méltósága, midőn a rendezés chaoszában levő tárlat előmunkálatait megtekinté. És ugy is volt. Ragyogó napfény, lengő zászlók, a tüzoltó zenekar zenéje, zöld lombbal bevont lépcsőház, sorban álló leánykák üdvözölték báró Kemény Kálmánét, ki férjével jött az ünnepélyre. Az iskolai gondnokság tagjai, köztük Török Bertalan, Kovács Gyula, Makkai Domonkos, Bartók György és városunk több előkelő tagja fogadták és kísérték fel az emeletre. A kis leánykák nevében Szilágyi Gizike és Szász Ilonka szép virágcsokrokat nyújtottak át az éljenzés között megjelenő védnöknek, ki az igen szép számú közönség körében helyét elfoglalva, felzendült a „Himnus“ dallama.

Azután id. Gáspár János kir. tanácsos, tanfelügyelő nyitotta meg az ünnepélyt következő beszéddel:

Mélyen tisztelt hölgyeim és uraim!

Nekem jutott a szerencse, hogy ez ünnepélyes alkalommal a rendező bizottság nevében üdvözöljem a mélyen tisztelt díszes közönséget s Védasszonyunk ő méltóságát és kifejezést adjak meleg köszönetünknek s a fölötte örömlőnek, mely mindnyajunkat eltölt, midőn e kiállításhoz fűzött reményeink oly fényes teljesülését látjuk. Csak az tudja igazán mérlegelni az előttünk álló fényes eredményt, a ki tudja, hogy csak pár évtizeddel ezelőtt mily kezdetleges állapotban volt városunkban a leányok nevelése. Mindössze is csak két szerény felekezeti iskolánk volt három osztályal, hol a női kézimunkának még elemeit sem tanították.

A hetvenes évek elején állított fel a város közönsége egy felső leányiskolát jeles tanerőkkel; de ennél is hiányzott maga az alap, a középfokozat, a 4—5 és 6 ik elemi iskolai osztály. Ezért szerveztük később állami segítséggel a községi polgári leányiskolát előkészítő osztályal. Csakhogy itt sem volt meg az intézet betetőzése, a női kézimunka tantolyama. Elvégre 1888-ban sikerült polgári leányiskolánkat a város tetemes hozzájárulásával államiról átalakítani s egészítésül két éves női kézimunka tantolyamot berendezni szakértő s törhetlen munkaerővel rendelkező jeles tanítónő vezetésével. Mind ehez járult, mint előkészítő és alapvető intézmény, egy községi elemi leányiskola szervezése négy képzett tanerővel.

Ily intézkedéssel kedvező alkalom nyílt magára a

gyakorlati életre képezni ki leány növendékeinket; felbresszteni s megkedveltetni velük a munkaszeretetet, melyről tudva van, hogy nem voltunk született vagy örökölteni képesek. hanem saját erőnkön gyarapított és dusan kamatozó szerzemény. Igen szépen mondja egy híres angol statusfőri: „hogy az ember képes ismereteinek hézagait későbbben is kipótolni; de van az ifju kornak egy mulasztása, mely sohasem pótolható, t. i. ha meg nem tanult dolgozni.“ Csak a becsületes munka biztosítja kegyerünket és függetlenségünket.

Már csak az hiányzott szépen berendezett intézetünkönél, hogy érdekeltséget, rokonszenvet költsünk ránta a nagy közönségnek; tért nyissunk a munka értékesítésére. És a gondviselés erre is meghozta a mentő gondolatot, mikor az elmúlt évben mélyen tisztelt védasszonyunk, főispánné ő méltósága e tárlat eszméjét megpendítette: mely lelkes és áldozatkész hölgyeink körében élénk viszhangra talált s ime előttünk a fényes eredmény, ez a gazdagon berendezett tárlat, melyet ezennel megnyitottunk jelentek ki.

Az éljenzéssel kísért szép beszéd után dr. Kovács Ödön köszönetet mondva a gondnokság nevében a rendező bizottságnak, s ennek is nevében a pártfogónak, így folytatja:

„Nekünk arra, hogy Mgd. pártfogásáért esedezünk bátorságot, hogy úgy mondjam: szabadságot nyújtott azon jog, melyet Mgd. jó szíve, nemes lelke ugy itt mint tavolabbi outhonában, hazánk ezen szűkebb, bérczes részében, mint a magyar birodalom fővárosában már oly gyakran és mindig teljes készséggel megadott azoknak, kik jó és nemes czélok érdekében pártfogásához folyamodtak.

Azonban nekünk ezen általános szabadalomlevelen kívül jelen esetben még különös jogezimeink is voltak. Ezen jogezimeknek hirdetője ugy intézetünk, mint ezen kiállítás története.

Harmadik éve, hogy városunkban a nőképzés ügye rendeztetvén a nm. Miniszter ur a polgári leányiskola fölé női munkatantolyamot rendezett be. De ezen berendezés csak annyiból állott, hogy kinevezett — végzetlenül csekély fizetéssel — egy munkatantónőt, mert a berendezésre és felszerelésre mindedeig többszöri kérésünk daczára sem kaptunk egyebet, mint ígéretet.

Pedig a felszerelés megtehető költséges s egy része nélkül a tanítást még megkezdeni sem lehetett. Gondnokságunk ekkor a város képviselő testületének támogatásával beszerzett legalább annyit, hogy 1889 január havában a tantolyamot megkezdhetett nyitni. És még mielőtt ezen csonka tantolyam beüzemelt volna, segítségünkre jött Méltóságod, a pártfogása soknemű fáradozása és áldozatai mellett rendezett nyári mulatság jövedelméből tekintélyes összeget (200 frt) becsatván rendelkezésünkre első sorban azon czélból, hogy abból a szegényebb növendékek részére munkaanyag szereztessék, de a gondnokság még mindig várva és bizva a nm. miniszter ur ígéretében, helyreállítás reményével, kénytelen volt azon összeget a még hiányzó felszerelési kellekek. — főleg varrógépek — beszerzésére fordítani. Így lett lehetséges az első berendezkedés. Eszerint intézetünk már első élet-

képes megindulását is Mgd. pártfogásának köszönheti. Ugyde ez uton adásaivá is váltunk Mgd.nak, illetőleg a Mgd. által felkarolt ezénak! azt gondoltuk hát, hogy jogunk van a hitelezőhöz fordulni hogy segítsen nekünk adosságunk törlesztésében. Igaz, hogy a mai paragrafos világ ily jogot nem ismer, de van egy ország, a melynek törvénye azt hozza magával, hogy a hitelező fizessen az adósnak, és ez nem az Eldorado mese országa, hanem valódi, létező világrend: a jó szívek és nemes lelkek élettörvénye.

Ez az egyik különös jogezimünk Mgd. pártfogására! A második hasonlatos ehez:

Az új intézmény gyorsan virágzásnak indult. Már első évben több mint 30 növendék jelentkezett. Ezt az első kezdetnél érthetővé tette részint az újság ingere, részint azon körülmény, hogy miután megelőzőleg ily intézmény nem volt, az első alkalomra több korosztály maradt, miért a rendes 2 éves tantolyamon kívül rendkívüli 5 hónapos tantolyamokat is nyitottunk; de csaknem biztosra vettük, hogy a rendkívüli szám pár év alatt nagyon alá száland, tekintve, hogy a 4 ik pol. osztályt évenként 8—12 növendék végzi. Azonban igen kellemesen csalódtunk. V növendékek száma nemhogy apadt volna, de oly módon növekedett, hogy a felvételt kénytelenek voltunk némileg korlátozni. Kik 5 hónapra jelentkeztek megmaradtak második, harmadik, negyedik, sőt többben a mostani ötödik rendkívüli tantolyamra is. Ezen örvendetes jelenségnek még örvendetesebb magyarázata van. Engedje meg Mgd. és az igen t. közönség, hogy azt itt felemlítsem, hiszen más jutalmat ugy sem adhatok azoknak, kiknek ez érdemük, a tisztelt tanítónők és a kedves növendékeknek. Ugyanis a növendékeknek csakhamar tapasztalniok kellett, hogy ott ama munkát-hemben nemcsak hasznos kézimunkát és ügyességet, hanem valódi szép, mondhatom művészi izlést is sajátítanak el, mi az ifju léleknek egyik legnemesebb élvezete; ezenkívül tapasztalniok kellett, hogy a hasznos és élvezetes munka közben együtt és tanítónőjükkel eltöltött délutáni órák a léleknek és a kedélynek is hatalmas táplálói, képzői és egyszersmint tiszta, zavartalan és artatlan szórakozást, az ő lelkükhöz leghozzáillőbb társaságot nyújtja.

A sikerrel méltán meglehet elégedve a közönség is, mit volt is szerencsénk tapasztalni már a múlt évi vizsga alkalmával. Különösen tapasztalások voltak a növendékek és a tanítónő hallani az elismerés jutalmazó szavait a legilletékesebb ajkáról, Mgd.ól, midőn kegyeskedett a vizsgai kiállítást meglátogatni. Ezen alkalommal hallók Mgd.nak egy kivánságát, mely reánk nézve parancs fölt, mit mondok, nem parancs, sokkal több és magasabb, mert irányadó eszmévé vált; hogy t. i. hozzuk az intézet munkásságát szorosab kapcsolatba az élettel, a közönség szükségével, hogy az ott készített művészi szép munkákhoz a közönség is hozzájuthasson, és ezen munkák a közönség számára is készüljenek, hogy a munkánál ne csak a tanulás és izlés, hanem az ipar érdeke is szerepeljen, hogy a munkát értékesítsük, valami módon piacra vigyük, szóval, nem kerüljön tovább, kimondom egyenesen az első hallásra tán visszatetsző szót, hogy ezen iskolában megrendelésre, pénzért is dolgozzanak. Az eszme

Vásárhelyre küldetett az ottani ház főnökét s ezen minőségben 5 évig szolgálta a Rend érdekeit fáradhatlan buzgalommal. Mint marosvásárhelyi házifőnök az alsó-sófalvi rom. kath. hitközséget is adminisztrálta. Maros-Vásárhelyről visszament Aradra a rend aradi házhoz, mint-másodházifőnök és a gazdasági ügyek vezetője. Ez alkalommal hat évet töltött Aradon, kettőt mint plebániái segéd. Aradról Nagy Mihály helységbe távozott Balka Arnold nagybirtokos gyermekei mellé nevelőnek. Két évig maradt ezen uri háznál, mint nevelő. Ezen két év multával a rendbe vissza hivatván, 1846-ban N.-Enyedre küldetett házifőnöknek és a plebánia adminisztrátorának. Az 1848-ban keletkezett országos mozgalmak Viskozit Enyeden találták. Mint tudjuk itt volt a várost ért irtózatoss katasztrófa ideje alatt is. Hogy ez alkalommal minő bántalmazásokban részesült a vérengző támadók részéről, kik előtt akkor nem volt szent semmi, azt láttuk, tudjuk. Azt is tudjuk, hogy csaknem halálos sebeiből Kolozsvárt a „Károli“ kórházban felgyógyulván, legelső kötelességének ösmerte Enyedre visszatérni s haza került hivei lelki-gondozásukat átvenni. Azon év nyarán (jul. 26.) újlag menekülnie kellett a szerencsétlen város romjai közül. Ezen menekülés után is Kolozsvárt vonta meg magát.

A szabadságharc leverése s a személyi biztonságának Erdélyben valamennyire helyre állásával ismét lejtött Enyedre s szívós kitartással az enyedi ház és hitközség felettel zülalt ügyeinek rendezéséhez kezdett.

Már 1851-ben megnyitotta egyházának ugy elemi fiu, valamint elemi leányiskoláját. Két évvel később 1853-ban az uralkodó háztól nyert pénzesegélyből helyrehozta a templomot. A következő évben az uralkodó Felső „a hivatalos teendők szorgalmatos elvégzése miatt“ arany érdemkeresztet ajándékozta meg. a Minorita Rend

pedig „az enyedi ház atyjá“-nak nevezte s egyidejűleg Erdély részére „Szentharomságról ezimzett Öröknek s a Rend örökös tanácsosának“ választotta.

Enyeden folytatott 12 évi szolgálat után, 1856-ban Kantára tétetett át házifőnöknek s az ottani parochia vezetésével lett megbizva. Innen négy év mulva Beszterczére ment szintén házifőnöknek. Egy ideig titkár volt a Rend akkori főnöke mellett.

Emlékei — bármily szomorúak valának is azok, — Enyedre vonzótták s nyilvánított óhajára a Rend 1864-ben ismét Enyedre küldte házifőnöknek. Ez alkalommal négy évet töltött Enyeden. Innen 1868-ban Kolozsvarra ment szintén házifőnöknek.

Könyvelt szemeké, hagyta el a megöregedett ember ekkor Enyedet s nem tért vissza ide többé.

Kolozsvárt csak egy évig szolgált s onnan 1869-ben Lugosra ment. Lugoson csakhamar elbetegeskedett. A roskadozásnak indult testén, az Enyeden szenvedett sérülések utómaradványai erőt vettek s ágyához szegezték. Tíz hétig ágyban fekvő súlyos beteg volt s 1871. július 31-én meghalt.

Viskozit közéleti, jól táplált, mozgékony ember volt. Nagy derült homloka alatt élénk fűrkésző szemek. Más felkezetekkel ellenséges viszonyban nem állott, anyaszentegyháza hitelveit, érdekeit a bigotizmusba átmenő buzgósággal szolgálta. Érezte, hogy megérdemli miként az enyedik őt tiszteljék s ezt el is várta, hogy ne mondjam megkövetelte mindenik enyedi embertől.

Jelleme nyílt, határozott. Fellépése bátor, kissé követelő. Az indulat könnyen vett erőt rajta, de ép oly gyorsan is csillapult.

Az Uralkodó háznak feltétlen hive volt, de ezen hü-

séget a hazafias érülettel összetudta egyeztetni a legkényesebb viszonyok között is.

Volt bátorsága megmondani az igazat bár kivel szemben, sőt e tekintetben néha kissé túlmérsz volt.

Beszédében a tótos kiejést nem bírta leszokni. Azon láncaavágás, melyet 1849. jan. 9-re viradóéj-jelen Enyed pisczán kapott az oláhoktól s mely homlekká jobb felől felső részétől húzódtott alá balszeméig, durva forradásban meglátszott mindvégig.

Mindenkivel kitudott békülni csak az oláhokkal nem. Ezeket ki nem állhatta, szenvedélyesen korholta, lehetőségig kerülte.

Tisztességes asztala mellé Enyed város tanácsának tagjait és a város más kiválóbb férfuit gyakran meghívta s a meghívást szvesen is fogadta mindenki, mert a buzgó, értelmes egyenes jellemű papot, kissé érdes természetű daczára is szerette és becsülte Enyeden minden ember.

Enyed pusztulására vonatkozó feljegyzései becses történelmi jegyzetek maradtak. Ezek hiányában Nagy-enyednek 1849-ben történt pusztulását csak nagyon hiányosan lehetett volna megírni.

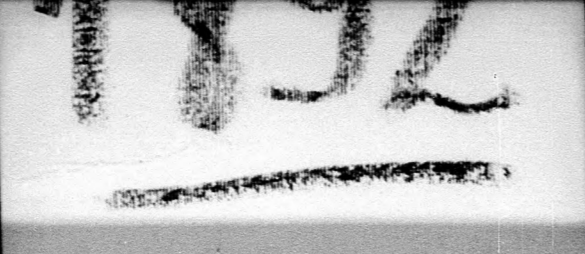
Azon két darab okmányra, a melyek közül egyiket N.-Enyed városnak 23 tekintélyes polgára, másikat Alsó-fehér vármegye akkori főispánja br. ifj. Kemény István adtak neki, melyekben ama rendkívül súlyos viszonyok között Enyed megmentése érdekében kifejtett ténykedései nyertek kifejezést és elismerést, mindig kedvteléssel hivatkozott.

(Folyt. köv.)

tetszett, de e sok százados, hogy a nő, h másnak dolgozódás között a helybeli közönségen — vendékek körében hasonlítottak. Az pedig így el fordultunk a és áldozatkész körvonaltu ketette, alakító kalkodás foly volna-e a sz fogásért aho zott. Ez a Mgd. pártfo a maga gye És mi hogy mindi beriség sors csak a mut vező osztály legműveltebb gatóságban lélmája. A fenyegetve gyakran fel szint alkot munka és eszméjét a jól esik lát körben, a n a munkában keressenek körülvé t hasznot t oly kincsét mi őket az között is szerencséb Kérj közöttünk meg a mi lelkével eg Zajó védnökü Alsófehér mogatja. A ta tak, de ez deklódé n Való gyönyörű bott árak mind arra janak. H nagyteüm játszódtak Ott sültékkel, rizlinggel A zene s a derék közönsé Müller M Bartók G özv. Ker dr. Farn Klimesné forgolódo tartással mindenn be, ki az zarta le és Kiral

Appro Enyed

A nap alatt megintv sonlókégy um ki n val váltul hetni.

VEGYES HIREK

A női kézimunka kiállítás három napot ki-
való sikerrel fejezi be. Mára halasztott sorsolás. 200-
megközelítő nyereggel, 2000 sorsjeggyel. Az első
menyit jövő számban közöljük. Szombat este igen kedves
gyermek színelőadás volt, melyet Krismanics Vilmosné és
Szabó Jenő rendeztek. Azután bál következett. Az ös-
szes bevétel 800 frtra tehető. A buffetten is páratlan
jókedv és vidámság uralgott. Közkívánatra vasárnap is
tart a kiállítás, br. Kemény Kálmáné ő mlga által ren-
dezett tombolával összeköve.

— A mihályfalvi vasúti és közúti híd al-
épitményeit Gregersen hírneves építő czég beszerzésén,
folyó hó 12-én volt az átvételi tárgyalás melyre az építési
állam részéről jelenvöltek: Novák Bertalan főmérnök Bud-
pestről Heczegh M. főmérnök Kolozsvárról Haas megyesi
osztálymérnök, Lamm Adolf vasúti mérnök, Alsófehérvár-
megye részéről Török Bertalan főjegyző, a kir. épít. hi-
vatalától Albert István mérnök, a vállalat részéről Greg-
ersen és Berger mérnökök. Az alépitmény kitűnő minő-
ségi apácai és magyarosi köből készült és becsületére
vállik a vállalatnak. A vas felépitmény is már munkába
van véve, mely december elejére valószínűleg készen lesz,
ugy hogy e nevezetes mű, mely az első vasúti és közúti
jellegű híd a Maroson, január havában a forgalomnak át
lesz adható.

— A nagyenyedi dalkör választmánya, tiszt.
Szilágyi Farkas urnak, e ref. egyház első papjának meg-
keresésére, készséggel elhatározta, hogy alapszabályai érte-
lőben rendezendő idei második nyilvános mulatságának
felelő jövedelmét a ref. temető rendezésének költsé-
gei fedezésére adja. A tiszta jövedelem másik felét a
választmány a collegium „Hála és kegyelet-alapja” javára,
Betlen Gábor arcképe költségeire szánta, melyek még
egészen fedezve nincsenek. A nyári multság a sétatéren
június 20-án, ha az időjárás nem kedvez, 21 vagy 24-én
lesz. Az esti táncszünet alatt asztalok körül a dalkör
választott énekdarabokat ad elő. A készülés szorgalmasan
poly. A programot annak idején közölni fogjuk.

— Köszönet nyilvánítás. Az állami polgári leány-
iskola gondnoksága nevében hálás köszönetet nyilvánított
a helybeli kisegítő takarékpénztárnak, mely a díszesebb
kézimunkákhoz való értékesebb munkaanyag beszerzésére
a közelebbi 3 évben évenként 50—50 frtot ajándékozott.
Ezen adomány tette lehetővé a kiállításon bemutatott sok
szép kézimunka kiszittetését. Reméljük, hogy az alapös-
szeg a kiállítás jövedelme által megszaporodva szolgáland
a kitűzött czél előrére, hogy így módjuk legyen a sze-
gényebb növendékeknek is drágább kézimunkák készítő-
sére is. Nagyenyed 1891. máj. 20. Dr. Kovács Ödön a
gondnokság elnöke.

— A múlt évben Alsófehérmegye területén elej-
tett vadak értéke a kir. erdő-felügyelőség összeállításá
szerint 6351 frt 85 krt tett ki, melyből a hasznos va-
dakra 4015 frt 15 kr, a kártékony vadakra 2336 frt 72
kr esik. Nimrod érdeklődő utódjainak kedvéért idejegyez-
zük, hogy összesen 3628 nyul, 1205 róka, 40 vaddisznó,
26 farkas, 22 vadmacska, 5 őz, 17 vidra, 1 medve, 17
nyest, 280 eszármadár, 719 fogoly, 307 erdei szalonka
85 sas és kesély 1970 varju és szarka lett elejtve. Egy
medve átlagos értéke 20 frt, egy vaddisznó 15 frt, far-
kas és vidraé 5 frt, rókaé 1 frt 50 kr, nyulé 70 kr, fűrjé
10 kr, eszármadáré 50 kr, fogoly-madáré 30 kr, varju
1 kr.

Közgazdaság.

Ipartanmühelyek.

A kolozsvári keresk. és iparkamara 1890. évről szóló jelentéséből.
(Folytatás.)
Ha az iparostanonc képzés a mestermühelyekben
eddig sikerre és pedig nagyobb sikerre vezetett, kérdés,
miért próbálják meg az ipari szakképzést ilyen ipartan-
mühelyekben concentrálni. Erre külföldön úgy felelnek:
A gyárakban és általában az iparmühelyekben a tanuló
az első évben kiválóan küldözgetésre használják s így
csak nehezen jut ipari szaka valódi tanulásához. E mellett
a kor igényei s a túlfeszített ipari verseny miatt a mes-
termühelyek legnagyobb része már nem felelhet meg a
tanoncoképzés feladatainak. A mester segédeknek pontos
munkájával van elfoglalva, a segéd meg azzal, hogy da-
rabszámra dolgozván, minél többet keressen s nem gon-
dol a tanonccal; sok segédben meg hiányzik is erre a
rátermettség s így leggyakrabban csak a véletlen dolga,
ha a tanulóból drnők munkás válik. Röviden: minél na-
gyobb az üzleti produkcióra törekvés, annál kisebb a ta-
noncoktatásra való hajlam. De a mellett, hogy a tanulók

tetszett, de csaknem kivétel nélkül látszott. Hiszen régi
sok százados, sőt sok ezredéves elfűtélet állt utjában annak,
hogy a nő, ha csak a kenyérszükség nem hajtja, pénzért
másnak dolgozzék. Ezen szikla széthordásával való küz-
ködés között jött gondnokságunk azon gondolatra, hogy
a helybeli kisegítő intézettől hason czélra adományozott
összegezen — 150 frt munkaanyagot szerez be, azt a nő-
vendékek között feldolgozás végett kiosztja, egy kiállítá-
son hasonnemű czélra értékesíti. Ezen felhívást a kedves
növendékek a legnagyobb örömmel és lelkesedéssel fog-
adták. Az eredmény pedig szemünk előtt áll. Midőn
pedig így előkészítve városunk mivel női közönségéhez
fordultunk a kivitelben való támogatásért: ez teljes munka
és áldozatkészséggel karolta fel az ügyet; a még durva
körvonalu kezdemény női tapintattal és izléssel kiszélesít-
tette, alakította, finomította. És midőn ezen közös mun-
kálkodás folytán a terv már már megszületett, tehette
volna-e a szülők nagy gyűlése, hogy ne forduljon párt-
fogásért ahöz, kitől az életadó és mozgató eszme származ-
zott. Ez a második és sokkal hatalmasabb jogigényünk
Mgd. pártfogására. „Avagy megfeleldezhetnék-e a szülő
a maga gyermekéről?”

És mi hiszünk az eszme hatalmában; mi tudjuk,
hogy mindig egy néhány nagy eszme volt az, mi az em-
beriség sorsát vezérelte. A régi kor éles hatást vont nem-
csak a munka és élvezet között, hanem a munkás és él-
vező osztály között is. Korunkban épen az emberiség
legműveltebb népei azok, melyeknek társadalmát lázas iz-
gatottságban tartja ezen ellentét megszüntetésének prob-
lémája. A műveltebb munkás osztály fennhangon, akár
fenyegetve követeli az élvezetet; jogos követelésében
gyakran feledve, hogy az élvezetnek részint feltétele, rész-
int alkotó része a munka. Hogyan fogja megoldani a
munka és élvezet jogosult sőt szükségképeni egyesítésének
eszméjét a nagyvilág? nem tudjuk, nem is keressük, de
jól eskü látunk, hogy nekünk legalább egy kicsiny kis
körben, a mi növendékeinknél, sikerült elérnünk azt, hogy
a munkában élvezetet találjanak és élvezetet munkában
keressenek; hogy midőn hasznos munkájuk által az őket
körülvevő társadalomnak élvezetet, egy nemes közönségnek
hasznót szereztek, ugyanakkor biztosítottak maguknak egy
oly kincset: kedvet és képességet a hasznos munkára,
mi őket az életnek netalán szerencsétlen változandóságai
között is képes megőrizni az elbukástól, de mindig, a
szerencsében is, bizalommal és önérettel tölti be.

Kérjük a kegyelem atyját tartsa meg és gyarapítsa
közöttünk e szellemet. És kérjük a kegyelem atyját, tartsa
meg a mi kegyes pártfogónokat az ő jó szívével, nemes
lelkével egész nemzetiségünknek és állandólag nekünk is.”

Zajos éljen hangzott fel az üdvözet után, melyet a
védnökön ő mlga. szívélyesen megköszönve kijelenté, hogy
Alsófehérmegye s N.-Enyed város érdekeit szívesen tá-
mogatja.

A tárlat rövid megtekintése után az ajtók bezárul-
tak, de csak pár órára, mert d. u. már ott volt az ér-
deklődő nagy közönség és közötté buzgó védnökönök.

A buffet.

Valóságos versenyterem volt, a hol kedves asszonyok
gyönyörű leányok, pompás ételek és italok, olesóra sza-
bott árak (egy portio 10 kr!) a taksálás teljes kizárása,
mind arra valók voltak, hogy a kiállítástól el és oda von-
janak. Hiszen alig pár lépés kellett s a régi városház
nagytermében voltunk. A színpadon nagyszerű jelenetek
játszódtak le.

Ott volt a főhadi szállás, onnan repültek le jóféle
sültekkel, sonkakkal, habos kávéval, fogylalittal, csombordi
rizlinggel a mi anyagkaink szöke és barna kiadásokban
A zene szólt, a fehér asztalok körül zsufolásig szorongott
a derék közönség, este pedig Kerekes Samu versekben
közönlte fel br. Kemény Kálmánút s a lelkes hölgyeket.
Müller Mihályné, Pap Györgyné, dr. Szász Károlyné, dr.
Bartók Györgyné, Morágyi Istvánné, dr. Kovács Ödöné,
özv. Keresztes Józsefné, Meesér Józsefné, Nagy Gyulané,
dr. Farnos Árpádné, Krismanits Vilmosné, Buda Edéné,
Klimesné, Vajna Johanka, Horváth Miklósné s a frissen
forgoló leányok igazi vendégszeretettel s bámulandó ki-
tartással végezték farsztó teendőjüket, de talpon állottak
mindennap. Az aratást Szilágyi Farkasnénak számoltak
be, ki az első nap pd. 110 frt 78 kr. másnap 140 frton felül
zárta le a számadást, háromszor adván át Török Bertalannak
és Király Miklós pénztárosnak pénzes táskája tartalmát.

Approbatæ Constitutiones Oppidi Nagy- Enyed in Territorio ejusdem Observandæ.

(Folytatás.)

Edictum 5-um.

Akármi Contributiókért elhozott zálogot tizenötöd
nap alatt tartozik minden kiváltani, alioquin azután ha
megintve sem váltaná ki, annyiban elidegeníthetik. Ha-
sonlóképpen a Birságokért elhozott zálogot is, ha ad 15-
um ki nem váltják, harmadik quindena után két annyival
válthatya ki; ki nem váltván — azt is elidegenít-
hetni.

Akármi Contributiót pedig ha a predefigalt napra
be nem vinnék, azután duplummal ex-qualitak, tokeppen
ha más quindena sem adnak ki.

Az özvegy asszonyok mindenekben fél annyi Con-
tributioval tartoznak, sold pénzen, muston s Buzán kivül
a tehetősek.

Edictum 6-um.

Esziendönként a szőlők Gyepűjét kéttzer megjárva
mikorun kimennek, annak előtte harma nappal meg kell
hirdetui, hogy ki ki a maga szőlője alatt compareallion
sub poena . . . dr. 50.

Tavasszal szent György nap előtt első uttal eljárva
a rossz gyepűsek büntetettnek dr. (denar) 25. Nyáiban
pedig másodsor büntetettnek . . . dr. 50. Akiknek pe-
dig ugyan oly rossz gyepűjek vagyon, hogy ut és ajó
helyek légyenek rajta, büntetettnek ad fl. 1.

Hakik Hagsót, vagy ajtót szőlőjeknek nem tartanak
hanem a másét bontják ki másoknak károokra, büntetel-
nek . . . fl. 1. Ha kik zálagokat denegálnak és sem a
Birságot le nem tennék, a Tiszt az olyanoknak akármi-
nemű marháját, barnát találtatván cum duplo büntettesse-
nek. A szomszédok az Hágso dolgából, ha akarnak meg-
egygyezhetnek.

A szőlőkben tett károkat, akiknek gyepűjükön bé-
mentek, fizessék meg az Országuk bá veti törvénye szer-
rént. A Pusztákat szomszédok kárral tartok orvoslásáról
in Approb. Regni Constitutionibus és a városanak is
arrol való Privilegiuma, a Boldog emlékezetű Bethlen
Gábertől pats 3. Tit. 35. Art. 1.

Az oldal Gyepűket pedig tizedek gazdáig tartozza-
nak felosztalni és meg tsinálni; ha valamelyik nem akarná
meg tsinálni, elsőben az Hadnagy requiráltatván, büntes-
sék . . . fl. 1. Másodsor büntessék ad fl. 2. és ha mi
kár a több szomszédokat miatta követi, megbetsülvén fi-
zesse meg.

Edictum 7-um.

A reájok intézetett mezei porgolátokat idején fel
nem tevők büntetessenek . . . fl. 1. Így a porgolátok-
nak, szőlő karoknak, gyepűeknek, ökor s ló akloknak bon-
tói s lopot, vagy elhordoi büntetettnek . . . fl. 3. A köz
sövényt feltevéknek, megbetsültétvén a fel nem tevő szom-
szédja, a reá háramlott fele részről tartozzék menten ad
tertium contentalni, alioquin exequalitak rajta.

Edictum 8-um.

A kik a patak szélre (a viz mosásin levő töltéseken
kivül) szemetet, ganajat letöltének, vagy az utzák végén
közél, ugy hogy a tűz rolla a kertekre kaphatna, hogy
ha meggyujtanak, büntetessenek fl. 2. akik pedig va-
lami hoi állapot, dögöt, a patakba, patak szélire vinnék,
vagy hogy árnyékszókeket a Patakba folytatták, bota-
tának, büntetessenek fl. 12.

A Bőrből mivelő me ter emberek is, ha a rusnya
bőröket, vagy a patakba tennek, vagy bele locsolnak
vagy a kádbol a bőr bűdös vizét a patakba gyűjtének,
dűjtenék, vagy isatornán belé eresztenék, toties quoties
azt tselekednek büntetessenek fl. 2.

Az olyan mesteremberek este harangozás után bő-
röket tegyék be a patakba ez ismét hajnal előtt vegyék
ki. A szemetet, ganét az utzákra kihányok, kivivők és
imitt, amott (bár sárba) lehányok és a megtítésre is el
nem tisztítok büntetessenek fl. 1. Ha kiknek cloakájok
a Patak parton volna, megintetvén másuvá távol nem
tsinálnák, büntetessenek fl. 12.

Edictum 9-um.

Ha kiknek meggyujtott ganajokról a kert sövény
vagy szőlő gyepű és erdő meggyuladna, ha amiatt esett
kár nem türhető, megbecsültétvén fizesse meg, ha pedig
türhető büntetessék . . . fl. 12.

A kémények czirkálásakoz a rossz, félelmes, tüzelő
kémény nélküli valo helyekért és az alkalmatlan, félelmes
kéményekért büntetessenek fl. 1. Az igen korros kémé-
nyekért büntetessenek dr. 50. Ha pedig a meggyuladott
házra, vagy kéményre az harang fölrovereték, büntettesse-
nek fl. 12.

Edictum 10-um.

Marhájokat, borjúkat, disznókat tsordában nem
jártatók, hanem az utzák végén, lovakat a gabonák szé-
lén, szőlőe között jártatok és marhájokat pásztor elől fi-
zetősnek előtte elvirók, toties quoties büntetessenek fl. 1
Ha pedig valakinek kárt tétetnének, a kárt is fizessék
meg juxta aestimationem.

Edictum 11-um.

Gabonákon és szénafűveken akárhol keresztül sze-
kérrel által menők, gabonábat, szénafűveket keresztül és
hosszára utezok, ösvényezők, toties quoties comperiuur,
büntetessenek . . . fl. 1. A réteket utzok felire bü-
ntetessenek dr. 50.

(Folyt. köv.)

1883 szám
1891

Pályázati hirdetés.

Alsófehér megye alvinczi járásában Alsó-, Felső-Maros-Váradja és Oláh-Dálya községekből alakított körjegyzőségben a körjegyző elhalálása folytán üresedésbe jött körjegyzői állásra, — mely 400 frt évi fizetés, 154 frt 66 kr. lakbér illetmény és 91 frt irodai átalány javadalmazással van egybekötve, — pályázatot nyitok, s felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni ohajtják, az 1883. évi I. t. cz. 6. §-a rendelkezéséhez képest felszerelendő folyamodványukat aluljegyzett főszolgabírói hivatalhoz 1891. év június hó 10-ig adják be.

A választás 1891. év június hó 11-én d. e. 10 órakor Alsó-Maros-Váradján, a körjegyzőség székhelyén fog megejtetni.

Az alvinczi járás főszolgabírója.

Alvinczen, 1891. év május hó 10-én.

(2—3) DAMÓ VILMOS
főszolgabíró.

a mester és segédek szeszélyének, a tanulásban pedig teljesen bizonytalan jövőnek van alávetve, van még egy más körülmény is, a mely a tanuló kőkőpzését a mesterműhelyekben és gyárakban akadályozza s ez a detail-szerűség. Ugyanis, ha valamely segédnek a rábizott tanuló iránt jóakarata még oly nagy is s ennek tanulmányosságát még oly kiváló is, a segéd munkájának csak részletekre vonatkozó természeté miatt az illető iparág kiterjedt s kellő ltkörű elsajátítása mégis lehetetlen, — a gyakorlati munka terén is. Hol marad e mellett a kellő szellemi képzés a műhelyekben!

Itt már most csak az a kérdés, hogy vajon nálunk fenn állnak-e a mesterműhelyekben és gyárakban a bajok az érintett kiterjedésben? Mi azt hisszük, hogy talán a fővárost kivéve, nem. Nálunk a mesterműhelyek forgalmi viszonyai még nem olyanok és soká nem lesznek, hogy iparostanulókat kellőleg ne képezhetnének de rék gyakorlati munkájú segédkekké, esetleg önálló iparosokká. Erre nézve csak azt hozhatni fel, hogy pl. Kolozsvárt az iparos tanulók száma 590 s e szám évről-évre növekedőben van, a mi mindenesetre a mellett tanuskodik, hogy a mesterekben a tanoncképzésre a hajlam nincs apadóban. Ez az egyik. A másik az, hogy a mi mesterműhelyeink és gyáraink igen kevés kivétellel még nem is használhatnának detail-munkásokat, annál kevésbé képezhetnének a tanulókat csak ilyen munkájú segédkekké. Sőt ezzel szemben kénytelenek vagyunk azt mondani, hogy ipartanműhelyeink sokkal inkább az egyoldalú munka felé vannak irányítva, mint mesterműhelyeink. Így pl. a polgári-iskolai faipar tanműhelyek, a brassói faipari közép iskola s a budapestinek faipari osztálya csakis butor-asztalosokkal foglalkozik, holott asztalos-műhelyeink esekély kivétellel együtt üzven a butor és épületasztalosokat, nem is igen használhatnak oly egyoldalú munkást, a ki csak amához ért. Így a fémipari tanműhelyeink szintén csak a műlakatoságot művelik, s az épületlakatoságot nem, holott az eset ennél is épen az, mint az előbbinél. A kassai és budapesti gépészeti tanműhely e tekintetben már sokkal közelebb áll az életbeli gyárakhoz.

Ebből világosan következik az, hogy a tanműhelynek csak az a feladata lehet, hogy oly alapos s az illető iparág minden részére kiható gyakorlati képzést adjon, a minőt a mesterműhely nem, vagy csak részben nyújthat. E szerint a tanműhely csak akkor jó, ha legalább is olyan — akár az élettel kapcsolatát tekintve, mint a valódi műhely. De ugyanebből világosan következik, hogy ilyen az élet folytonos haladását és igényeit esupán az oktatás ügyéért folyton szem előtt tartó tanműhelyek nagy összegeket igényelvé, ha szükségesek, csak nagy központokon létezhetnek. Másrészt, ha a mesterműhely a tanoncképzés gyakorlati ágának még bír felelni, nem látjuk át, miért kell ezt, legalább egyelőre tőle elvenni s a tanulót az életből többé-kevésbé mesterként műhelybe vinni át, főleg, ha ez mint a polgári iskolai tanműhelyeknél az eset, sem a felszerelésre, sem az oktatás terjedtségére, sem — a mint látnk — alaposágára és sokoldalúságára nézve nem éri el a mesterműhelyek javát a minőket pl. csak egy kissé nagyobb városokban is találni lehet. Különben is ne feledjünk egy fontos igazságot: az aránylag tökéletlenebbül felszerelt mesterműhely is az oktatás e nemére jobb, mint a sokkal tökéletesebb tanműhely.

Mi az azonban, a minek a legköveteseb mesterműhely is megfelelni nem bír? — a tanulók szellemi képzése. Hiánya tehát minden esetben a gyakorlati egyoldalúság. Az iparostanulók e szellemi képzésén kíván segíteni, legkivált elemi oktatási fokon, az alsófoku ipari oktatási intézmény, mely épen azért, mert elemi, igen helyesen kötelező.

Az oktatás ez az ága, tehát lényegileg azon alapul, hogy végezze a gyakorlati tanítást a műhely, adja azonban a szükséges műveltséget az iskola hozzá, még pedig úgy, hogy az alsófoku ipariskola előkészítő I—III. osztálya közül minden tanuló abba az osztályba menjen, a melyre előkészültsége utalja.

Ezen a fokon, könnyű belátni, csakis általános irányú elemi képzésről lehetvén szó, itt elméleti szakszerű oktatás van, legfőlebb a III. osztály némely tárgyai tekintetők kiválóbban ipari tárgyknak, a melyekhez pár órai rajz járul.

Ez az oktatás magasabb fokon azonban valódi szak képzéssé válhatik nagyobb városokban; mert kisebb városokban kísértetni meg a szakipari oktatást, a mint ezt a polgári iskolai tanműhelyek mutatják, majdnem teljesen elhibázott kísérlet; mert első sorban tanítványok sem akadnak, mint ezt ugyancsak a polgáriiskolai tanműhelyek eléggé bizonyítják. Ellenben köztapasztalat szerint nagyobb városokban, pl. Kolozsvárt is, az 590 iparostanone közt évenként 50—60 akad olyan, a ki II—III—IV—V közép, real vagy polgáriiskolai osztályt végzett. Mit keresen tehát az ily tanuló az elemi fokon álló alsófoku ipariskolában? Ezekkel létesítendő tehát az ipari szaktárgyak oktatása s a műhelyi gyakorlat mellett abba a műveltségbe való bevezetés, a melyet a jövő, de már a jelen is az iparostól nálunk is megkövetel, s e tanulókn kell ala-

pulnia az ipari szakoktatásnak; — ily tanulókat vesznek fel a polgáriiskolai és közép ipariskolai tanműhelyek is. Meghagyni tekték az iparos tanulókat a mesterműhelyekben s pedig a legjobbakban, a minők nagyobb városokban okvetellenül akadnak, de azokat, a kik arra kellő képzettséggel bírnak s épen ezért az alsófoku ipariskolában nincs mit keresniök, szakiskolában szakipari tárgyakban oktatni: ez az alapelv, a melyen az oktatás ez ágának meg kellene minden nagyobb városunkban indulnia s ezen alapulnak a kolozsvári ipartanműhelyek is. Mert ne feledjük még azt sem, hogy minden oly tanulóknak, a ki arra képességgel bír, a kényszeroktatás mellett haladhason. Ilyen pedig az iparos tanulók számára nincs vagy csak alig. Ilyen vagy amolyan kicsiny rajztanfolyamok a hiányon nem segítenek. Mig tehát azt mondhatjuk, hogy a közép-ipariskolák, ha van rájuk pénzáldozat s a polgári iskolai tanműhelyek, ha jók s célravezetőek, nem fölöslegessék s mindenesetre hasznosak, a szakipari oktatás általunk jelzett módjának létesítése egyenesen kötelesség, mert most az iparos tanulók legjobban előkészült része nincs mit és hol tanuljon.

Megjegyzendő, hogy azok, a kik kivált a polgáriiskola néptelenségén panaszkodnak: általában vagy csaknem boszusan, vagy bánatosan zengik el, hogy a magyar embernek nincs hajlama az iparra, nem kedveli a gyakorlati pályákat — s mindezt azért, mert nem megy ezekbe a tanműhelyekbe. Ámde ez nem áll. A magyar ember mindenféle pályát szeret s a tanulóserég özönlik az iparos pályára még több középiskolai osztály végzése után is. Csak annyi igaz, hogy nem is igen megy oda a vagyonos osztály gyermeke s nem azok, a kik a középiskolában a legjobbak; mert tovább tanulva többet remélnék az élettől s ezt a haladni vágyó törekvést csak nem vethetjük szemükre. Tény az, hogy minden rendű középiskolából a tanulók 50 százaléka eltávozik a végzés előtt s ezeknek tekintélyes része iparra megy. Ezeket kell oktatni, ezt tették s teszik a kolozsvári ipartanműhelyek is. Az ilyen tanulókat aztán a végzés után nem kell majd arra biztatni, hogy pályáján maradjon, ugy sem fogja azt elhagyni, mert ez neki egyetlen életcélja.

(Folyt. köv.)

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN
Kiadótulajdonos: WOKÁLJ ÁNOS.

Selyem Grenadines fekete és szíves, (valamint minden világos színben) 95 krtól 9 frt 25 krig. (18 minőség — küld öltönyönként bér és vámmentesen HENNEBERG G.-féle os. éa kir. udvari szállító selyem gyári raktár. ZÜRICH. Mintákat is küld. Megkereső levelekre 10 kros bélyeg.

ÜGYNÖKÖK
törvényileg megengedett sorsjegyek részletfizetés melletti eladására általunk a legelőnyösebb feltételek mellett mindenhol felvételnek Fővárosi váltóüzletársaság **ADLER és Tsa** BUDAPEST (3—6) Fűrdő és Dorottya-utca sarkán.

HARMATH MIKLÓS
fűszer, festék és szővőgyapotáru kereskedésében **NAGYENYEDEN**
egy jó házból való ifju **GYAKORNOKNAK** azonnal felvételik.

Melyik lapra fizessünk elő?
Gazdag tartalmánál, nagy terjedelménél fogva a legelőnyösebb magyar lap az

„EGYETÉRTÉS”

a mely az új évvel immár 25-ik évfolyamába lépett. Ez a magyar olvasó közönség lapja. Hiteles forrásokból származó **értesüléseink** gyorsasága, alaposága és sokasága, rovataink változatossága, kitűnősége, a különböző olvasmányuk gazdag tárháza tették az „EGYETÉRTÉS“-t népszerűvé. Az **országgyűlést tárgyalásokról** a legérdekeltebb s e mellett tárgyilagossá hű tudósítást egyedül az „EGYETÉRTÉS” közöl. **Gazdasági rovata** elismert régi tekintélynek örvend. A magyar **kereskedő s gazdaközönség** nem szorul többé idegen nyelvű lapra, mert az „EGYETÉRTÉS” **kereskedelmi s tőzsdei tudósításainak** bőségével s alaposágával ma már nem versenyezhet más lap. A kereskedő az iparos s a mezőgazda megtalálja mindazt az „EGYETÉRTÉS“-ben, a mire szüksége van. Változatossan szerkesztett tárcájában, **annyi regény olvasmányt ad mint egy lap sem.** Két, három regényt közöl egyszerre, úgy, hogy egy év alatt 30-40 kötetnyi regényt, részint eredetit, részint a külföldi legjelesebb termékeket jó magyarságu fordításban kapnak az „Egyetértés” olvasói. A ki olvasni valót keres és a világ folyásáról gyorsan és hitelesen akar értesülni, fizessen elő az „EGYETÉRTÉS“-re, melynek előfizetési ára egy órá 1 frt 80 kr., negyedévre 5 frt s egy évre 20 frt. Az előfizetési pénzek az „EGYETÉRTÉS” kiadóhivatalába küldendők. Mutatványszámot a kiadóhivatal kívánatra egy hétig ingyen és bérmentve küld.

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden.

Szerkesztő: A KI...
lap a közl...
K...
Wokál...
az elő...
béria...
Kézirat

Két ház bizott készítését a képviselő...
Az...
tött, mint badelví...
való elvel...
adóit tiszt...
czel Dezs...
törvényja...
a Dárdai...
alaposab...
tási tehet

Még álló mag...
Géza és...
értekezle...
Endre, r...
tott képv...
Am...
urak, m...
lották m...
zódésból...
tak a va...
legtöbb...
egy fővá...
szállítja...
lyásukat

Há...
család

Eml...
Mi...
ban meg...
nem kev...
becsesel...
A...
nyilatko...

„...
miszerin...
nünket...
praeside...
ur, arra...
alá vété...
enyedi...
háznak...
neki is...
adnánk...
felszólí...
tartván...
résének...
bármí...
volt N...
hely, l...
városi...
évi okt...
és Sze

K